

Nantes en de Vendée

Moderne kunst,
rivieroeveren en
zoutpannen

Als ik vertel dat ik naar de Vendée op vakantie ga, wordt ik glazig aangekeken. Bretagne en Bordeaux zijn oude bekenden van de meeste Nederlanders, maar het gebied ertussenin...? De Fransen hebben er minder moeite mee. Met haar zoutwatermoerassen, lange zandstranden en culinaire geneugten is La Vendée een populaire vakantiebestemming. Nu nog zien of je er ook kunt wandelen. Een ontdekking in drie etappes.

rische binnenstad ligt, worden industriële monumenten zoals scheepsbouwloodsen getransformeerd tot kantoren, woningen en broedplaatsen voor kunstenaars. Hierbij wordt Het Experiment niet geschuwd: van hippe eettentjes in omgebouwde bananenpakhuizen en gebouwtjes van zandzakken of strobalen tot een Übermodern Paleis van Justitie. Tot onze verbazing staan we een eind verderop opeens oog in oog met een twaalf meter hoge olifant die recht op

“Als je in Nantes bent volg je gewoon de groene lijn”, had de dame van het Verkeersbureau in Amsterdam gezegd op de vraag over wandelmogelijkheden. Het klonk wat cryptisch, maar als we voor het station van Nantes staan ontdekken we inderdaad een groengeverfde lijn op de grond. Deze 8,5 kilometer lange *Ligne Verte*, die dwars over straten en stoepen loopt, leidt ons uiteindelijk langs een dertigtal hoogtepunten van de stad. Van moderne kunstwerken en cultureel erfgoed tot botanische tuin. In de binnenstad van Nantes lopen we onder andere langs de kathedraal en een fraai middeleeuws château. Het tweede deel

van de wandelroute leidt ons naar een bijzonder stadsdeel langs de oevers van de Loire. Nantes is al sinds de tiende eeuw hoofdstad van het hertogdom Bretagne en vanaf de zestiende eeuw werd het de belangrijkste slavenhandelsstad van Europa. Ook in de eeuwen daarna was het een belangrijke haven en doorvoerplaats van goederen naar het achterland. Door de crisis van de jaren 80 van de vorige eeuw zijn de meeste havenactiviteiten gestaakt en al wandelend langs de Loire-oevers onderscheiden we restanten van troosteloze industrieterreinen met krakende loodsen en verroeste sporen. Maar het bruist hier ondertussen weer van creativiteit en cultuur. Een mooi voorbeeld is het Île de Nantes. Op dit eiland, dat recht tegenover de histo-

Wandel met De Grote Olifant over het Île de Nantes

ons afkomt. Wel geen echte maar toch. Deze mechanische olifant is onderdeel van 'Les Machines de L'Île', een theatrale verzameling bewegende objecten geïnspireerd op verhalen van Jules Verne en uitvindingen van Leonardo da Vinci.

Langs de Loire van oost naar west...

En nu te voet de stad uit. Nantes wordt doorkruist door twee rivieren: de Loire (oost-west) en de, deels gedempte, Erdre

(noord-zuid). Gelukkig heeft de gemeente Nantes met een voorziende blik al sinds de jaren 70 stukken grond langs de rivieren opgekocht om ze te transformeren tot fiets- en wandelroutes, inclusief bankjes en ligweiden. Deze groene corridors verbinden nu de binnenstad met zijn omgeving. We lopen uiteindelijk over een rustig fietspad een kleine honderd kilometer langs de oevers van de Loire, van Ancenis via Nantes naar de monding van de rivier bij Saint-Brevin. De start begint meteen goed voor vogelaars want het eiland Mouchet vlakbij Ancenis heeft een moerasgebied met vogelobservatiepunt. Zeker in het voorjaar strijken hier bij hoogwater duizenden vogels neer. Tot Nantes volgen we de noordzijde van de rivier. In het stadje Oudon steekt de achthoekige toren van het middeleeuws kasteel als een obelisk tussen de wijngaarden uit. Hier komen de beroemde muscadelwijnen vandaan evenals de, niet geheel verrassend, Coteaux de Loire. Vanaf Nantes richting zee tot aan Saint-Brevin volgen we de zogenaamde 'Estuaire' kunstroute. Langs deze route hebben Franse en internationale kunstenaars op locatie negenentwintig grootschalige installaties geplaatst. Bij het natuurreservaat in Massereau een stuk stroomafwaarts is er voor vogelaars wederom veel te ontdekken.

Het estuarium van de Loire biedt onder andere onderdak aan grote hoeveelheden zwanen, bergeenden, kluten en steltlopers. Het enige klimmetje op de hele route is de tuibrug over de Loire die ons van Saint-Brevin naar Saint-Nazaire op de noordoever brengt van waar we de trein terug naar Nantes nemen.

Wie niet over het fietspad langs de Loire wil lopen kan voor dit traject ook een vertrouwde Grande Randonnée volgen: de GR3 loopt van Ancenis, bovenlangs Nantes naar Savenay tot vlakbij Saint-Nazaire. De GR3 is overigens het oudste (uit 1947!) gemarkeerde lange afstandswandelpad van Frankrijk. Hij begint bij de berg *Gerbier de Jonc* in de hoge Ardèche, volgt in grote lijnen de Loire en eindigt 1243 kilometer verderop aan de monding van de rivier.

... of langs de kust van noord naar zuid

Saint-Brevin ligt tevens aan de GR8, het nieuwe kustpad dat sinds 2013 is uitgezet en loopt tot het plaatsje Sare op de grens van Frankrijk en Spanje. De GR8 is overigens weer onderdeel van de E9, het Europese kustpad van Estland tot Zuid-Portugal dat nog in ontwikkeling is.

We lopen een gedeelte van de GR8, een goed gemarkeerde route langs duinen, wetlands en uitgestorven stranden. De Atlantische kust van de Vendée heeft in totaal 140 kilometer fijne zandstranden, dus echt druk wordt het nergens, zeker niet in het laagseizoen. Duinen en stranden worden afgewisseld met typische havenplaatsjes, zoals Saint Gilles-Croix de Vie met zijn kleurige vissersbootjes, dat eigenlijk bestaat uit twee samengevoegde dorpen gescheiden door het riviertje de Vie. Hier zorgt de visserij op sardines al vele generaties voor (stok)brood op de plank. Begrijpelijk dat deze vissen hier ook wel het blauwe goud worden genoemd.

Van oudsher trekken rijke Fransen 's zomers naar deze kustregio en ook nu passeren we al wandelend gezellige terrassen, boulevards en een bonte mengeling van tweede huizen, strandhuisjes en hotels; van begin twintigste-eeuws tot modern. Het wandelpad leidt verder zuidwaarts door geurige dennenbossen en langs rotspartijen. Deze laatste bestaan vaak uit mica-achtige leisteen en zandsteen, doordaderd met lagen witte kwarts. Omdat deze zachte rotsen relatief makkelijk afbreken is de kust de afgelopen eeuwen steeds verder afgebrokkeld. Om zowel de zachte rotsen als de unieke flora te beschermen loopt het pad nu regelmatig over houten vlonders. »

Aardappelen met zeezout

We kregen de tip dat het eiland Noirmoutier de moeite waard is dus slaan we op de GR8 nabij Beauvoir-sur-Mer rechtsaf. Alleen al om er te komen is een avontuur op zich. Natuurlijk kun je tegenwoordig de brug nemen maar spannender is het om de Goise dam te nemen die alleen bij eb enkele uren begaanbaar is. Deze zestiende-eeuwse dam is bijna 4,5 km lang en trekt vele wandelaars, fietsers en zogenaamde voetvissers, die al lopend in de modder naar schelpdieren zoeken. Ondanks grote borden met getijdentabellen worden regelmatig mensen verrast door de snelheid waarmee de vloed opkomt en de weg onder water zet. Let wel: het verschil tussen eb en vloed kan hier oplopen tot acht meter! Om de paar honderd meter staan er zogenaamde *balises*, stevige houten verhogingen waar je op kunt klimmen mocht je overvallen worden door het wassende water. Daar ben je een paar uur veilig. Als we na een wandeling met weids uitzicht en met droge voeten op Noirmoutier zijn aangekomen is het lunchtijd en strijken we neer in een restaurant met lokale specialiteiten. Naast vis en verschillende schelpdieren eet men hier zeekraal en zeevenkel, kruidachtige planten die op de rand van de vele zoutmoerassen groeien. Ook is het eiland trots op zijn aardappelen, die vroeg in het jaar geoogst worden en een ietwat ziltige smaak hebben. Op Noirmoutier zijn vier wandeltochten uitgestippeld, van 7 tot ruim 13 kilometer lengte. Ze zijn erg afwisselend en lopen onder andere langs polders, traditionele witte vissershuisjes, molens en haventjes. Maar het meest in het oog springend zijn de door eeuwenlang hardwerkende mensenhanden uitgegraven bekkens waar bij vloed zeewater instroomt dat na verdamping verandert in een zoutkorst. De *sauniers*, de zoutwerkers, 'oogsten' vervolgens dit witte goud uit de zoutpannen op de manier zoals hun voorouders dat ook al deden: met de hand. We ontmoeten David, een bruinverbrande *saunier* met enorme eeltige handen, die ons wel wil rondleiden over zijn zoutpannen. Hij vertelt trots over het onbehandelde zout en het fijnere *fleur de sel* dat hij hier, net als zijn vader en grootvader, elke zomer wint. Beide zoutsoorten hebben van nature een grijzige kleur omdat er een klein percentage klei doorheen zit. Is dat niet vies? Nee hoor, zegt hij overtuigend, juist niet: honderd procent natuur en nog goed voor de ingewanden ook! ■

^ Voetvisser op het strand van Noirmoutier

PRAKTISCHE INFORMATIE

Hoe er te komen?

Rechtstreeks vliegen van Amsterdam naar Nantes duurt 1,5 uur. Goedkoper is vliegen via Parijs maar dan ben je 4-5 uur onderweg. Directe pendelbus of tram van het vliegveld naar het centrum. Trein: met de Thalys in 3 uur naar Paris Gare du Nord. Met de metro naar station Montparnasse en dan nog een kleine 2,5 uur met de TGV tot Nantes. De Nantes-pas biedt gratis toegang tot dertig toeristische attracties, inclusief openbaar vervoer.

Accommodatie

Volop hotels en campings in het gebied. De laatste hebben soms ook volledig ingerichte tenten en stacaravans te huur.

Kaarten en gidsen

Het boek Vendée Randonnées beschrijft 115 wandelingen in het departement La Vendée, alle met achtergrondinfo en gedetailleerde kaarten.

Laten organiseren

Geen zin zelf een wandeling langs het kustpad te organiseren? Bij het toeristenbureau van La Vendée kunt u een vijfdaagse wandeltocht-met-accommodatie van circa 90 kilometer over de GR8 boeken, van Bouin tot Les Sables d'Olonne.

Websites

www.ohlaloireatlantique.com
www.vendee-tourisme.com
www.nantes-tourisme.com
www.ile-noirmoutier.com
www.rendezvousenfrance.com

